

MEZI MUSLIMY

Obsah:

1. část – MEZI MUSLIMY	3
Kdo je muslim.....	3
Korán	5
Postavení ženy	7
Vztah k cizincům	9
Terorismus	11
Džihád.....	13
Náboženství a násilí	15
2. část – NAŽIVO MEZI MUSLIMY.....	17
Libanonský fénix povstává z popela	17
Sýrie – země 10 miliónů teroristů	19
Pouštemi Jordánska.....	22
DALŠÍ INFO KE STAŽENÍ	24

1. část – MEZI MUSLIMY

Kdo je muslim

Muslim rovná se Arab. Tak vidí islámský svět velká část nejen Čechů. Jde o stejné zjednodušení, jako říci, že křesťan rovná se Slovan. Kdo tedy jsou muslimové?

Slova *islám* a *muslim* jsou odvozena z kořene SLM arabského slovesa *salima* (SaLiMa), jež zjednodušeně řečeno vyjadřuje stav „být bezpečný, nedotčený“. Výrazy islám a muslim se však neobjevily až po zrození tohoto náboženství, nýbrž existovaly po generace, než byly vybrány jako vhodné symboly pro nově vzniklou víru.

Původním významem slova *islám* je vzdání se, oddání se. S příchodem Koránu, a tedy nové víry, se celkem logicky tohoto slova začíná používat pro odevzdání se bohu. Lépe řečeno svěření se do jeho péče jako do péče poradce, který toho, jenž se mu podřídil, odevzdal (*muslim*) doprovází na jeho aktivní cestě životem. Aktivní proto, že jde o volbu a cestu dobrovolnou, což je v Koránu jasně řečeno: „Nebudiz žádného donucování v náboženství!“ (2:257).

Svého poradce muslimové nazývají *al láh*, ekvivalent našeho boha. V neislámském světě je často nazýván *Alláhem*, což je stejné, jako kdybychom v angličtině místo *the god* psali *Thegod*, jelikož al je arabský určitý člen (v češtině určitý člen nemáme, proto demonstrují na angličtině). Určitě si toho všimnete i při výslovnosti, kdy muslimové dávají přízvuk na lah: [al lááááh].

Muslim je tedy pouze arabský výraz pro člověka, který se podřídil svému poradci (bohu, Alláhovi, Křišnovi, Jednotě, čisté informaci, dosaďte podle svého gusta). Ve významu tohoto slova není žádná vazba na konkrétní etnikum, jde o arabské pojmenování určitého stavu, pro který máme v češtině slovo *oddaný*, v angličtině *devotee* atd. Že se ujal zrovna výraz arabský není překvapivé, protože islám vznikl v arabském světě.

Tolik stručně k filosoficko-lingvistickému základu islámu, o praktické realizaci si řekneme příště.

Kde žijí muslimové

Islám se sice zrodil v arabském světě, ale již během celkem krátké doby jej výrazně přerostl. A jak vypadá islámský svět dnes? Muslimy najdeme v tak různorodých zemích jako je Maroko a celá severní Afrika přes země Sahelu (Mali, Burkina Faso a další) až po Tanzánii ve východní Africe, samotný Arabský poloostrov, Střední východ, indický subkontinent až do jihovýchodní Asie (Malajsie, Indonésie).

Z této oblasti světa je jen část arabská a pro velkou část dnešních muslimů je arabština, jazyk, ve kterém je psán Korán, stejně vzdálená jako pro nás ve Střední Evropě. Pro ukázkou pár slov o několika zemích z různých regionů, v nichž muslimové tvoří většinu populace.

▪ Mali (Západní Afrika)

Muslimové tvoří 90 % obyvatelstva, nejpočetnější etnika jsou Bambarové, Malinkové, Peulové, Tuarégové, Mauři. Islám se do této oblasti dostal s Berbery křižujícími Saharu a samotné mystérii opředené město Timbuktu na jižním okraji Sahary bylo dlouho centrem islámského učení.

▪ Sýrie (Blízký východ)

Sýrie byla a je pro svou geografickou blízkost k Medině (dnes v Saudské Arábii), kde islám spatřil světlo tohoto světa muslimská zcela přirozeně. Asi 85 % jsou muslimové, z nichž většinu tvoří Arabové a asi 10 % Kurdové.

▪ Írán (Střední východ)

Vstoupíte-li do Íránu, ihned poznáte, proč Íránci (neboli Peršané) neradi slyší, když jsou zaměňováni za Araby. Na každém kroku se přesvědčujete, že jde o dva světy, ač spojené jedním náboženstvím. Írán je v porovnání se zbytkem Středního východu přirozeně čistý (na rozdíl od umělé čistoty naftových sultanátů), lidé hrdí na své kulturní bohatství, řekl bych, že jde o jakéhosi spícího asijského tygra, který se po probuzení stane regionální velmocí s přirozeným respektem. Írán je etnicky heterogenní, Peršané tvoří asi 65 % populace, přes 25 % jsou turcké národy (Azarové, Turkmeni), relativně velké množství je Kurdu, asi 4 % Arabů a dalších. Podle oficiálních statistik je v Íránu přes 98 % muslimů.

- Bangladéš (Jižní Asie)

Bangladéš je nejveselejší islámskou zemi. Přestože je Bangladéš tak neuvěřitelně chudá a zkoušená jak co se týká vlivů evropských i asijských mocností, tak přírodních katastrof, její lidé si stále uchovávají šibalské plamínky v očích a srdečnost v srdci. Muslimů je zde asi 85 %, z nichž většina jsou drávidiánsko (původní obyvatelé indického subkontinentu) -árijského (kmeny, jež do na subkontinent vtrhly přes západní Asie) původu.

- Indonésie (Jihovýchodní Asie)

Islám se do vzdálené Indonésie dostal s muslimskými obchodníky z Indie již počátkem 13. století. Dnes je kolem 90 % Indonésanů muslimského vyznání a jelikož je Indonésie země národnostně hodně roztržštěná (kolem 300 etnik), najdeme zde pravděpodobně největší počet etnik vyznávajících islám v jediném státním útvaru. Jávané, Ačehané, Minangkabau, Malajci a další, ti všichni jsou převážně muslimy (Minangkabau dokonce matriarchální, což je výjimečné nejen v islámském světě!).

Korán

Tak, jak je pro křesťany základním písmem bible, pro taoisti Tao-te ťing, či pro hinduisty védy, je pro muslimy prvním zdrojem Korán. Jak vznikl, jak vypadá a co obsahuje?

Následující článek charakterizuje korán jen velmi stručně. Zájemce o podrobnosti proto odkazují např. na české vydání koránu (překlad Ivan Hrbek, Odeon, 1972, dotisk Academia, 2000), z něhož jsem částečně čerpal a kde vedle samotných súr najdete i obsáhlý komentář nejen k nim, ale i k pozadí vzniku koránu.

Recitace

Základem pro slovo Korán (*Qu'rán*) je arabské sloveso *qara'a*, přednášet, recitovat, číst, Korán se pak překládá jako přednášení, čtení. Korán byl vskutku nejprve pouze přednášen a po desítky let neexistovala jeho ucelená písemná verze, protože Muhammadovi byly až do smrti zjevovány další a další myšlenky. Její sestavování započalo teprve po Muhammadově smrti, což do dnešního dne zanechalo menší nejasnosti jednak ohledně jeho zamýšleného uspořádání a také obsahu (viz. dále).

Prorok

Hlavní roli v předávání Koránu na zemi hrál prorok Muhammad, jemuž byl podle muslimské tradice Korán zjevován po částech zhruba po dvacet let, počínaje rokem 610 n. l. Muhammad se narodil v Mekce, tehdejší ekonomické centrum arabského poloostrova a strávil v ní prvních 12 let své prorocké činnosti. Sílicí tlak vlivných představitelů Mekky, kteří začali v Muhammadových nových myšlenkách spatřovat hrozbu pro své pozice, však Muhammada donutil roku 622 n. l. k *hidžře*, opuštění Mekky a přesídlení do oázy Medina (tehdy se ještě nazývala Jathrib, teprve po příchodu Muhammada přijala nové jméno Madínat an-Nabí [Město Prorokovo], zkráceně Madína).

Slovo *hidžra* je běžně překládáno jako útěk, skutečný význam je však „přerušení kmenových a rodových svazků a vztahů a navázání nových“. Hidžra znamenala pro islám velký zlom, protože byla stanovena jako počátek nového letopočtu. Proto dnes v islámských zemích na kalendáři spatříte rok 1379 (solárních let), případně 1421 (lunárních let).

Forma

Korán je rozdělen na tzv. *súry* (v překladu psaní, Písmo svaté), jež jsou tvořeny verši. Neexistence písemné verze Koránu, kterou by autorizoval sám Mumahhad, vedla později k mírným odchylkám jak v počtu súr, tak v dělení na verše. Také uspořádání súr nebylo nikde dáno, proto je první redaktoři Koránu v 7. století mohli uspořádat tak jak je uspořádali: podle délky. Tak se však na začátek Koránu dostaly nejdelší súry (z medinského období) a na konec súry nejkratší (z mekánského období, o obdoích viz. níže). Dnes se Korán často uspořádává spíše chronologicky, v čemž však z výše uvedených důvodů také neexistuje shoda.

Na základě dvou fází „krystalizace“ Koránu jsou dnes súry děleny podle měst kde Korán vznikl do tří mekánských a jednoho medinského období. Pro ranné, mekánské období, jsou charakteristické krátké poetické verše, pro medinské období již verše delší a prozaičtější, jež vysvětlují a zpřesňují myšlenky islámu.

Pokud budete vyhledávat citace z Koránu podle jejich číslování (např. 2:100 znamená 100. verš druhé súry), je třeba předem vědět, jaké číslování veršů bylo použito. Evropská orientalisté používají téměř výhradně tzv. Flúgelovo číslování, které se však mírně liší např. od dnes v islámském světě nejvíce uznávaného egyptského vydání z roku 1342 h./1923 n. l. Rozdílné číslování veršů zdůvodňuje Ivan Hrbek v českém překladu Koránu z roku 1972, s. 50, takto: „*Rozdíly v počtu veršů u různých skupin muslimských učenců jsou způsobeny rozdílným dělením textu na verše; obvyklým signálem konce verše je rým nebo asonanc, ovšem nejsou řídké případy, kdy uvnitř verše se vyskytl vnitřní rým, zejména gramatický, a verš byl pak rozdělen na dva nebo více veršů.*“ V tomto vydání jsou uváděna obě číslování.

Obsah

Samotné Muhammadovy myšlenky se během dvaceti let prorocké činnosti vyvíjely. Muhammad během té doby verše přidával, ubíral a upravoval, což bylo vzhledem k tomu, že mu byly myšlenky zjevovány během relativně dlouhé doby, přirozené. Muhammad sám striktně odlišoval boží zjevení od svých myšlenek. První je obsaženo právě v Koránu, druhé tvoří tzv. *sunnu*, soubor Muhammadových skutků, myšlenek a výkladů Koránu.

Islám, jako třetí monotesistické náboženství vzešlé z oblasti Blízkého východu je příbuzný oběma svým předchůdcům –

křesťanství i judaismu. Tuto podobnost najdeme i v samotném Koránu, kde jsou obsaženy příběhy strozákonních proroků, najdeme zde například Mojžíše, Abrahama, Noa, příběh Sodomy a Gomory a i Ježíše, který však není uznáván za vtělení Boha, nýbrž je jen jedním z předchozích proroků, kteří všichni byly (včetně posledního z nich, Muhammada) obyčejnými lidmi.

Základní myšlenkou nesoucí se celým Koránem je víra v jediného Boha, jenž předurčuje osudy lidí. S tím souvisí myšlenka posledního soudu, který je vylíčen spolu s podobou onoho světa. V Koránu je také zmíněno a rozvedeno pět pilířů islámu: *šahada* (je jen jediný Bůh a Muhammad je jeho prorok), *salat* (modlitba), *zakat* (dávání almužen), *ramadán* (půst během měsíce Ramadánu), *hadždž* (pouť do Mekky alespoň jednou za život).

Vedle biblických příběhů, jež měly již v Muhammadově době výchovný charakter (např. o městech Sodoma a Gomora) je v Koránu obsaženo mnoho etických norem, jež upravují všechny možné aspekty praktického života. O hlavních z nich se zmíním v dalších článcích.

O islámu a Koránu na Internetu

- [The Noble Qur'an – text koránu v angličtině \(Muslim Student Association, University of Southern California, USA\)](#)
- [A Brief Guide to Understanding Islam \(anglicky\)](#)
- [Islámská nadace v Brně](#)
- [On-line knihy o islámu ke stažení \(česky\)](#)

Postavení ženy

Jaké je být ženou v islámské společnosti? Co říká Korán a jak vypadá skutečnost? Opět jen velice stručně o tématu, které je pokládáno za základ islámské společnosti. Mnoho aspektů není možné z nedostatku místa zmínit, nejlépe je obrátit se na Korán (viz citace), nebo přímo zajet do některé z muslimských zemí.

Na tématu zároveň ukáží hlavní slabiny všech myšlenek, jež kdy byly zaznamenány v písemné podobě: problematiku výkladu. Stejně jako světské zákony i svatá Písma se snaží postihnout skutečnost pokud možno co nejobecněji. Jak je to pak s výkladem takto obecných tezí, byť i dobře míněných, se přesvědčujeme každý den v naší realitě. A i bez Koránu.

Role

Vznik islámu v 7. století n. l. byl velkou měrou ovlivněn již existujícími společenskými podmínkami v oblasti. V drsných podmínkách pouští arabského poloostrova neměl osamocený jedinec velké šance na přežití, proto byl velký důraz kladen na soudržnost rodin a kmenů. Není proto překvapivé, že se rodině, jako základu společnosti, dostalo významného místa i v Muhammadově novém učení.

Jeden z důvodů proč byl islám v raném období tak odmítán, je právě jeho nové uspořádání vztahů v této základní společenské jednotce. Muhammad přišel s myšlenkami, které rušily do té doby nedotknutelnou absolutní podřízenost všech členů rodiny její hlavě - muži, což velké většině vládnoucích mužů nebylo po chuti. Vztah muž - žena dostává novou podobu, jež odráží nejen důležitost rodiny, ale také důležitost harmonického soužití obou pohlaví.

Základem tohoto pojetí je tradiční rozdělení rolí, které však, na rozdíl od předislámského stavu, vychází z rovnosti muže a ženy, jak se dočteme v Koránu: *Lidé, bojte se Pána svého, jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů a žen* (4:1). Podle běžně přijímaného výkladu této súry jsou si oba před bohem rovni, ne však totožní. Z toho pro oba vyplývají práva i povinnosti. Muž rodinu hmotně zajišťuje, žena rodinu vytváří.

Jako každý model má toto uspořádání své klady i záporny. Z hlediska dnešního evropského pojetí je nejvíce poukazováno na ekonomickou závislost ženy na muži, z hlediska islámské společnosti je jeho největším kladem oddělení starosti o rodinu od jejího hmotného zabezpečení. Evropané tímto islámským zemím vytýkají připoutání ženy k rodině a omezení její další realizace. Muslimové naopak poukazují na rozpadající se rodiny v západní společnosti právě z důvodu přetížení ženy, jež je nucena zvládat jak hmotné zabezpečení rodiny, tak její formování.

Ekonomická závislost

Vzhledem k roli, kterou ženy hrají v islámské společnosti, mají muži ve všech fázích svého života povinnost hmotně je zabezpečit. Dceru musí podporovat otec, matku její syn, manželku manžel (dokonce ještě rok po rozvodu), sestru bratr.

V Koránu je tato mužova ekonomická zodpovědnost vyjádřena ve verši: *A ony mají pro sebe stejné právo jako oni podle zvyklostí, nicméně muži jsou o stupínek výše* (2:228). Myšlenka je však řečena tak obecně, že může být snadno vykládána jako všeobecné nadřazení muže nad ženou.

Mužova povinnost hmotně zabezpečit ženu však neznamená, že by se žena nemohla zcela osamostatnit. Žena si do manželského svazku přináší jako dar věno, na které muž nesmí sáhnout a žena není povinna z něj pro sebe nebo rodinu utratit ani halíř. Jen pro porovnání - právo manželky vlastnit, jež islám zavedl v 7. století n. l. byl například ve Velké Británii uzákoněno roku 1870, v tzv. Married Womens Property Act.

Polygamie

Často diskutovaným tématem vztahu žena - muž v islámu je polygamie. Ve verši 4:3 je řečeno: *Berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři avšak bojte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu, zároveň je vyloučeno ženu nutit ke sňatku: Vy, kteří věříte! Není vám dovoleno získávat ženy jako dědictví proti vůli jejich* (4:23).

Muž tedy může mít až čtyři manželky, pokud mezi nimi nebude rozlišovat. To je samo o sobě považováno pro obyčejného člověka za nemožné, a proto je verš někdy vykládáno jako příkaz k monogamii. Polygamie je však rozšířená (i když v minoritě), a to přesto, že sám Muhammad žil v monogamním manželství.

Proč není povolena i situace obrácená, tedy až čtyři manželé je vysvětlováno tím, že mužové se jako agresivnější jedinci často stávali oběťmi konfliktů či válek, zanechávaje za sebou vdovy a sirotky. Polygamie pak má být legálním způsobem jak nenechat padnout rodiny, které ztratily svého živitele.

Hidžab

Uvidíte-li zahalenou ženu vězte, že praktikují *hidžab*. Slovo *hidžab* pochází ze slovesa *hadžaba*, jež znamená ukrýt před zraky. Co ukrývat a jak ukrývat je v Koránu řečeno velmi vágně: *Proroku, řekni manželkám svým, dcerám svým i věřícím ženám, aby přitahovaly k sobě své závoje! A toto bude nejvhodnější k tomu, aby byly poznány a nebyly uráženy* (33:59). Všechny tak rozmanitě zahalené ženy, se kterými jsem se na svých cestách islámskými zeměmi potkal (viz níže) se chovaly podle Koránu, i když v jejich oblečení byl diametrální rozdíl. Stačí se ostatně podívat na doprovodné fotografie.

Jak jsem viděl muslimské ženy

Při cestách po muslimských zemích jsem se přirozeně také dostal do rodin. Přirozeně proto, že muslimové jsou známí svou pohostinností, která někdy hraničí téměř až s uctíváním hosta. Host do domu bůh do domu zde platí stoprocentně.

V syrském Aleppu jsme například nocoval v rodině studenta, se kterým jsem se seznámil při odpočinku v parku. V rodině mě přivítali všichni, a stejně tak ode mně všichni svorně vyzvídali přes Radwana, který jediný uměl anglicky. Ženy se držely stranou, spíše naslouchaly, než by se ptaly. Avšak žádná izolace od mého, tedy cizího mužského pohledu.

V Íránu, zemi, která je pro mnoho bělochů symbolem tmářského vztahu k ženám, jsem byl překvapen tím, jak se ženy odvažovaly nás sami na ulici oslovit. Jedna si řekla o adresu a autogram, jindy se s námi dala do řeči celá rodinka, vlastně jen ženská polovina rodiny, která byla bez muže na procházce městem. Zažili jsme sice také nepříjemné setkání s Komitě (jakási náboženská policie), které se naše povídání se ženami moc nelíbilo, avšak po hodině jsme s těmi stejnými (strašně zvědavými) Peršankami už zase klábosili. Vidět na ulici ženu v džínách a na podpatcích není žádná zvláštnost.

Celkem hodně jsou ženy hlídány v Pákistánu, ujugurské Číně a Afghánistánu. Ženy v produktivním věku potkáte zřídka a většinou celé zahalené s tváří zakrytou neprůhlednou *burkou*, neplatí to však vždy. Pákistán je co se týká islámu paradoxně méně ortodoxní než Írán, pokud bych však měl posuzovat podle postavení žen, řekl bych spíš opak.

Nejliberálněji se mi zatím jevilo postavení žen v Malajsii. Na severu jich mnoho uvidíte celé zahalené v tenkém bílém plášti (na rozdíl od černé v Íránu), ve velkých městech však není výjimkou vidět krásné mladé holky v kalhotách, krátkých rukávech a jen šátkem přes hlavu. Zkrátka nebýt šátků, vůbec bych nepoznal, že jde o muslimky.

Informace na Internetu

- [Muslim Internet Directory: Women in Islam \(anglicky\)](#)
- [More on Women in Islam \(anglicky\)](#)
- [Women in Islam \(anglicky\)](#)

Vztah k cizincům

Podoba muslimů jako krvelačných šelem s kulometem, jíž vykreslují naše média je stejně zavádějící, jako podoba „Západu“ jako rejdiště Satana, jež vykreslují některá muslimská média. Máme o sobě navzájem málo informací. Lépe řečeno informací máme dost, ale zájem je pouze o ty senzační a povrchní. Jak muslimové doopravdy berou cizince, respektive hosty vůbec?

Věřící a nevěřící

I dnes se dostane na praktické zkušenosti, nejdříve však zmíním dva citáty z Koránu:

- *Nebudiž žádného donucování v náboženství! (2:257).*
- *Bůh chtěl potvrdit pravdu slovy Svými a vyhubit do posledního nevěřící, aby dokázal pravdivost pravdy a zničil falešnost, i když se to nelíbilo provinilým. A hle obrátili jste se o pomoc k Pánu svému a On vyslyšel vás řka: „Podpořím vás věru tisícem andělů, jdoucích jeden za druhým!“ (8:7-9)*

Zmatení? Není divu, když se v souvislosti s nevěřícími na jedné straně mluví o toleranci a na druhé o zabíjení.

Opět se zde otevírá široké pole pro výklad. Jakýkoliv výklad (a nejen těchto veršů) však bude vždy kusý, pokud jej nebudeme provádět ve světle faktu, že Korán je, podobně jako např. Bible či Tóra, konzistentním souborem myšlenek. Výklad který toto nerespektuje může snadno použít vytrhávání vět ze souvislostí, jelikož nemusí brát v úvahu jejich vztah ke zbytku textu. Samozřejmě, že můžete i mé výklady považovat za vytrhávání vět ze souvislostí, protože opravdu uvádím jen jednotlivé verše z Koránu (ač se snažím souvislosti nastínit). Právě proto se o tom zde zmiňuji a nabádám vás vše si ověřovat z více zdrojů.

Výše zmíněné verše nejsou v rozporu, z čehož vyplývá, že muslimové věří ve správnost právě své cesty a chtějí na ní přivést všechny lidi. To není nic zvláštního, protože stejnou víru a cíl má křesťanství, judaismus a další náboženství. Nemůže se tak však díť cestou donucování, nýbrž vysvětlování. Každý nevěřící jenž uvěří je pak vlastně duchovně „zabit“, a stává se novým člověkem, „narodil“ se věřící. Proto také ona zmínka o andělech.

Jak se jmenuje bůh?

Není bez zajímavosti uvědomit si, kdo je pro muslimy věřící a kdo nevěřící. Arabské slovo pro nevěřící *kafir* pochází ze slovesa *kufir* (ten kdo odmítá pravdu, ten kdo nevěří) a nevěřícími jsou pro muslimy skutečně všichni, kdo nevěří v Boha. Vlastně to znamená, že nevěřícími jsou pouze ateisté, protože všechna náboženství věří v Boha, jen jej nazývají jinak. Tak jednoduché to ale není a tento výklad není běžně přijímám. Kámen úrazu je právě v božím jméně.

Náboženství si hrají se slovy a vážou svou víru na své pojmenování boha. Pokud jej nenazýváš Bůh, jsi pro křesťany nevěřící. Pokud jej nenazýváš Al-láh, jsi pro muslimy nevěřící. Pokud jej nenazýváš Jehova, jsi pro Jehovisty nevěřící. A podobně.

Právě příklad islámu nám může snadno odhalit druhořadost použitého jména. Jak už jsem psal v prvním článku seriálu, slovo *al-láh* znamená v arabštině bůh. Není to tedy nic, co by vymysleli muslimové, a ani to není nic, co by si přivlastňovali. A skutečně – pokud budete hovořit s arabským křesťanem, uslyšíte od něj používat pro svého křesťanského boha slovo *al-láh*. Jednoduše proto, že *al-láh* není muslimským termínem, ale arabským slovem. Podle tohoto by pak arabští křesťané pro muslimy byli věřícími, kdežto ostatní křesťané nevěřícími.

Mimochodem, když jsem se zeptal několika českých křesťanů, jestli když používají jméno Bůh, jsou stejnými křesťany jako třeba Španělé, kteří používají jméno Dios, nedostalo se mi žádné odpovědi. Pokud někdo odpověď znáte napište mi e-mail.

Host do domu, bůh do domu

Takto jsem v minulém článku stručně charakterizoval muslimskou pohostinnost. Žádoucí přístup k hostu Korán ukazuje na příkladu Abraháma: *Zdaž doneslo se ti o Abrahámových poctěných hostech vyprávění? Hle, vešli k němu a pravili „Mír“, a on odvětil: „I vám mír, lidé neznámí!“ A k rodině své odešel a tučné sele připravil a se slovy „Což jíst nebudete?“ jim je předložil (51:24-27).*

Pohostinnost muslimů k hostům je na naše (evropské) poměry opravdu nezvyklá. Rozdělí se s vámi byť o to poslední, co mají, jen aby vás, jako hosta uctili. Obyčejní lidé jsou ve svých činech zcela jinde než politici ve svých slovech a vše vítají každého návštěvníka. Jsou zvědaví, někdy až dětinští a bezelstní.

Jako příklady s oblibou uvádím okurkové hody, které jsme zažili při naší cestě busem napříč půlkou Íránu, příjemné stopování v Jordánsku, kdy byla moje nabídka zaplatit za jízdu odmítnuta slovy „No money, we are Jordanian boys“ (Nechceme peníze, jsme Jordánci), pohostinnost Syřanů, kteří měli zvali do rodin a chtěli za mě platit jízdenky na busy a vlaky, velkorysost Bangladéšanů, v jejichž skromných jídelnách jsem vždy dostával největší porce atd.

Samozřejmě, že vše není růžové a zažil jsem i nepříjemnosti. Podobně jako mnoho bělochů jsem například muslimy-obchodníky nejprve považoval za lháře a podvodníky. Později jsem však zjistil, že většina konfliktů vycházela z mé neznalosti jejich kultury a z nadřazených předpokladů, že a) vše se musí dělat jako u nás doma, b) pokud se něco nedělá jako u nás doma, tak je to špatně.

Typickým příkladem je smlouvání na trzích, které je z naší strany často vnímáno jako způsob jak oškubat bělocha. Onoho bělocha však nikdo nenutí nic koupit a cena je vždy stanovována dohodou obou dvou (výjimky samozřejmě také existují). Že u jiného stánku je možné stejnou věc koupit levněji už je jiná otázka, bělocha opět nikdo nenutí, aby si ceny nejprve nezjistil a podle toho se rozhodl.

Žádné články, které jsou vždy více či méně subjektivní (včetně tohoto), však nenahradí vaši osobní zkušenost a pocity. Ty jsou vždy nejprůkaznější a v dnešním světě hromadné desinformace jediným spolehlivým zdrojem pro vytvoření úsudku.

Informace na Internetu

- [The Koran and the Kafir \(anglicky\)](#)

Terorismus

Islám a terorismus jsou dnes stále více spojovány. Proč? Je k tomu nějaký důvod? Jak se islám staví k násilí a terorismu? Začneme z trochu jiné strany, což nám ve zkratce umožní projít od kořenů islámského práva až k jeho pohledu na terorismus.

Zákonná autorita

Zásadní rozdíl ve zdrojích západního a muslimského zákonodárství má za důsledek řadu nedorozumění, jež vyplývají ze snahy roubovat jedno pojetí na druhé a naopak. Západní pojetí se, jak víme, odvíjí od světských zákonů, jež jsou odděleny od náboženství, zatímco muslimské pojetí je založeno čistě na Koránu a dalších zdrojích božího slova.

Základem, na němž právně stojí muslimské země (jako nižší jednotky všemuslimské komunity *uma*), je verš *Co bylo vám z věcí dáno, je jen užívání krátké života pozemského, však co u boha je, je lepší i trvalejší (...) pro ty, kdož Pánu svému odpovídají a modlitby své dodržují a záležitosti své na základě porady mezi sebou vyřizují a z toho, co jsme jim ušetřili, rozdávají* (42:34-6). Onou poradou jsou v dnešní terminologii míněny všelidové volby, z nichž vzejdou autority zmiňované ve verši *Vy, kteří věříte! Poslouchejte Boha a poslouchejte posla a ty, kdož mezi vámi mají autoritu! A jste-li ve sporu o nějakou věc, předejte její rozhodnutí Bohu a poslu – jestliže věříte v boha a v den soudný!* (4:62)

Tento verš je velmi důležitý, protože od něj se odvíjí princip řešení všech sporů: není dovoleno brát zákon do vlastních rukou, k tomu mají právo jen zvolené autority, jež rozhodují na základě výkladu božího slova. Na stejném principu funguje i západní systém, jen místo pojmů autority a boží slovo používáme pojmy zvolení zástupci a zákony.

Samozvaní soudci

V islámu tedy není (až na výjimku zmíněnou dále) prostor pro samozvané soudce, kteří by sami vykládali a na základě svých výkladů jednali. Takové, z hlediska islámu pohoršlivé, jednání se naopak rovná opozici proti Bohu, za což narušitele nečeká žádná pochvala: *A odměnou těch, kdož vedli válku proti Bohu a Jeho poslu a šířili na zemi pohoršení, bude věru to, že budou zabiti anebo ukřižováni či budou jim useknuty jejich pravé ruce a levé nohy anebo budou ze země vyhnáni, kromě těch, kteří se kajícně obrátí, dříve než nad nimi získáte moc* (5:37-8).

Zmiňovanou výjimkou je institut zvaný *khurudž*, neboli vystoupení proti představitelům (ne však občanům) státu. Jelikož jde o velmi silnou „zbraň“, je nutné, aby byly splněny všechny předpoklady, jež jsou pro *khurudž* stanoveny:

- představitelé státu popírají islám (výklad toho, co znamená popírat islám, se může různit)
- vláda je diktátorská, a ač nemá podporu lidu, nechce odstoupit
- hlavní představitel *khurudže* má podporu většiny národa

Za těchto podmínek je možné se nenásilně postavit proti zvoleným autoritám. K ospravedlnění *khurudže* ozbrojeného je třeba splnit ještě jednu podmínku navíc: odpůrci musí odejít ze země a na nezávislém území založit vlastní nezávislý stát. Dnes je tedy ozbrojený *khurudž*, jenž by byl v souladu s islámem, již prakticky neproveditelný.

Terorismus a násilí

Z výše uvedeného snadno odvodíme, jak se islám staví ke všem formám uchopení zákona do vlastních rukou, tedy i k terorismu a násilí obecně.

Ti, kteří ve jménu islámu zabíjejí, ať se již zaštiťují čímkoliv, ignorují nejen celý koncept islámského práva, ale především jedno ze základních islámských etických pravidel: *A kvůli tomu jsme předepsali dítkám Izraele, aby ten, jenž zabije jednoho člověka – nikoliv pro pomstu na někom nebo za to, že šířil pohoršení na zemi – byl souzen, jako by zabil lidstvo veškeré. A by ten, kdo oživí jednoho, byl posuzován, jako by oživil lidstvo veškeré* (5:35).

Dá se podotknout, že verš může být vyložen v tom smyslu, že „šíření pohoršení“ se vztahuje též na odmítnutí muslimské koncepce Boha, a tedy že zabíjení nevěřících je vlastně povoleno. To by však bylo v rozporu jak s již citovaným veršem 2:257 (viz minulá částí tohoto seriálu), tak například s veršem A rci: *Pravda přichází od Pána vašeho; kdo chce, ať věří, a kdo chce, ať nevěří! A věru jsme připravili pro nespravedlivé oheň, jenž hustým dýmem je obklopí* (18:28).

Co se týká pomsty za zabití, je dobře vysvětlena zde: *A nezabíjejte osoby, jež Bůh zakázal zabít. Leda podle práva. A byl-li někdo zabit nespravedlivě, dali jsme jeho nejbližšímu pravomoc jej pomstít, nechť však při zabití nepřehání, vždyť zajisté mu bude pomoženo* (17:35). Pozůstalý má právo (pravomoc) se rozhodnout o potrestání (tj. potrestat nebo odpustit), nesmí však požadovat větší trest než viník zaslouží (*nechť však při zabití nepřehání*) ani vzít spravedlnost do svých rukou, protože trest vykoná společnost (*vždyť zajisté mu bude pomoženo*). Jde o trest smrti jako v západním právním systému.

Ti, kteří ve jménu islámu zabíjejí, nejen porušují islámská pravidla, ale přímo poškozují celou muslimskou komunitu, protože v dnešním zrychleném světě není příliš prostoru pro diskuse, vysvětlování a rozlišování. Příným důsledkem, jenž dopadá zpět na hlavy muslimů, jsou často se objevující zjednodušené názory typu muslim rovná se terorista, ač právě teroristé jsou ti poslední, kdo by měli právo považovat se za muslimy.

Hrozba

Slychávám názory, že dnes je tou největší hrozbou islám, protože právě o islámských teroristech je nejvíce slyšet. Pojem islámský terorista je však stejný protimluv jako pojem hranatá koule. Řekne-li o sobě koule, že je hranatá, vysmějeme se jí, protože víme, že koule nemá žádné hrany. Řekne-li však o osobě profesionální vrah, že je stoupenec islámu, uvěříme mu. Jak to? Protože nevíme, že pojmy islám a násilí se navzájem vylučují. Tuto skutečnost nezmění sebevyšší počet profesionálních vrahů prohlašujících se za muslimy, stejně jako sebevyšší počet koulí prohlašujících se za hranaté nic nezmění na faktu, že koule je kulatá.

My o muslimech kromě pár vytržených faktů, jež nám jsou předkládány pořád dokola, opravdu nevíme téměř nic. A na základě toho nic zobecňujeme a soudíme. Je to stejné (jak jsem napsal do diskuse k jednomu z těchto článků), jako bychom například všechny křesťany hodnotili podle Hitlera, jenž se také prohlašoval za křesťana.

Nevěřme slepě tomu, co je nám předkládáno. Nevěřte ani tomuto článku jako jedinému zdroji, protože jde pouze o jeden z názorů. Píďme se po informacích, porovnávejme, pochybujme, hledejme nesrovnalosti. Jedině tak poznáme skutečnost. Ona se sama od sebe nevyjeví.

Informace na Internetu

- [Murder, Manslaughter and Terrorism – All in the Name of Allah \(anglicky\)](#)
- [Human Rights and Justice in Islam \(anglicky\)](#)
- [Terrorism: Theirs and Ours \(anglicky\)](#)

Džihád

Blud dobrého úmyslu

Velmi obsažná stat' „Murder, Manslaughter and Terrorism – All in the Name of Allah“ („Vražda, zabíjení a terorismus – vše ve jménu Boha“, internetový odkaz najdete na konci článku) začíná slovy „Zločinci jsou dvojího druhu: ti, kteří vědí, že zlo, jež dělají, je zlo – a ti, kteří si myslí – kteří ve skutečnosti věří – že jejich skutky jsou ctnostné.“ V této krátké větě je shrnuta podstata nejen dnešních tragédií dějících se ve jménu islámu, ale i tisíců a miliónů jiných, nesrovnatelně méně zničujících, ale stejně „ctnostných“ skutků, které každý den konáme s dobrými úmysly, avšak jež se později ukáží být jen skrytou „cestou do pekla“. Jinými slovy: co je z našeho hlediska dobré, musí být automaticky dobré i z hlediska druhých. A pokud se druzí ozvou, že to dobré není, odvoláme se na svoji osobní svobodu, dobré úmysly a bla, bla, bla... Však ty alibistické řeči znáte, všichni je více či méně používáme.

V případě těch, kteří zabíjejí ve jménu islámu, nejde o nic jiného. Oni věří, že dělají dobro, za něž budou (podle svého názoru) odměněni. Tak si alespoň vykládají následující verše z Koránu, které jsou v našich médiích vykládány v jednotné formě „muslimové půjdou za zabití nevěřících do nebe“.

- *Nechť tedy bojují na stezce Boží ti, kdož kupují za život pozemský život budoucí! A těm, kdož bojují na stezce Boží a budou zabiti či zvítězí, těm dáme odměnu nesmírnou. (4:76)*
- *Ti, kdož uvěřili, bojují na stezce Boží, a ti, kdož neuvěřili, bojují na stezce Tághuta (zla). Bojujte proti přátelům satanovým, vždyť slabé jsou proti vám úklady satanovy! (4:78)*

Kdo Tě prohlásí za nevěřícího

Již se nebudu podrobně rozepisovat o faktu, že doslovný výklad těchto veršů, tedy nabádání k fyzické likvidaci, je v rozporu s řadou jiných veršů z Koránu (2:257, 5:35, 18:28 a další), tomu jsem se věnoval v článku o islámu a terorismu. Pozastavím se spíše u toho, proti komu jsou tyto „výpady“ mířeny, kdo má být tím nevěřícím. Podstatu slova *kafir* (nevěřící) jsem vysvětloval dříve, nás teď bude zajímat, kdo určí, že ten je věřící, ale onen už nevěřící.

V islámu může takovýto „soud“ (nazvaný *itmamul-hudždža*) vynést pouze mesiáš. Posledním z mesiášů byl Muhammad, po něm už tento titul nebyl přisouzen žádnému člověku, přešel však na všemuslimskou komunitu *ummu*. Proč? Protože jedině osvícený prorok si může být jistý, že pochopil všechny aspekty víry, a dokáže tedy zvážit všechna pro i proti. A jelikož takový jedinec již nežije, je nutné, aby došlo ke shodě *ummy*, v současné době reprezentované jednotlivými muslimskými státy, resp. jejich vládami.

Stejně jako žádný muslim nebo skupina nemá právo vzít spravedlnost do svých rukou, nemá/nemají právo ani prohlásit kohokoliv za nevěřícího. K tomu byly zvoleny zákonné autority (viz článek o islámu a terorismu). Avšak ani pokud je někdo prohlášen za nevěřícího, nejde o žádný rozsudek smrti, jak je to někdy vykládáno těmi, kteří zabíjejí ve jménu islámu, a koneckonců i západními médii, viz rozpor s 2:257, 5:35, 18:28 atd.

Džihád nebo kital?

Jako zaklínadlo v této souvislosti velmi často slyšíme slovo *džihád*, jež je nám předkládáno jako synonymum svatě války za rozšíření islámu. Jeho základem je sloveso *džahada*, usilovat o lepší život. Od tohoto významu jsou odvozeny jeho četné významy další: úsilí, horlivost, napětí, boj na obranu života, země a náboženství a další. V islámu jako *džihád* chápána snaha o vyjevení a nastolení pravdy, jež je však daleka fyzického konfliktu. Poslední fází této snahy může opravdu být ozbrojený boj. O něm však můžou rozhodnout pouze autorizovaní zástupci *ummy*, a to buď v případě bezprávi či útlatku, nebo v případě *itmamul-hudždža*, tj. pokud vůdcové (ne však lid) zapírají pravdu, i když jim byla vyjevena tak jasně, že ji nelze popřít – pro tuto fázi *džihádu* se pak používá termín *kital*.

Kital, nebo *džihád*, těm, kteří zabíjejí ve jménu islámu, na tom nezáleží, protože jim nejde o vyjevení a nastolení pravdy, nýbrž o násilné vnučení řádu, který oni uznali za vhodný. Proti principu založenému na rozhodování zvolených autorit, proti celé *ummě*, která jim k tomu nedala svolení a kterou o takové svolení ani nepožádali. Ani ji požádat nemohli, protože vědí, že by neuspěli. Proto vzali spravedlnost do svých rukou, zaštitili se islámem, ukázali na Alláha a začali konat.

V islámském zákonodárství však již takovýto „neautorizovaný“ *džihád* není *džihádem*, nýbrž *fasadem* (chaos, anarchie) nebo *muharabem* (povstání proti islámskému státu), jež jsou hodnoceny v lepším případě jako šíření pohoršení, v

horším jako válka proti Bohu – vyměřené tresty za tato provinění viz koránské verše 5:37-8 citované v článku o islámu a terorismu.

Informace na Internetu

- [Murder, Manslaughter and Terrorism – All in the Name of Allah \(anglicky\)](#)
- [Jihad Explained \(anglicky\)](#)

Náboženství a násilí

Krátká výprava do dějin

Muhammad nebyl s vysvětlováním nového náboženství ve spory a intrikami zmítané Mekce úspěšný. Jeho sjednocující náboženství by v pohanské Arábii znamenalo konec absolutní vlády kmenových vládců, což po několika letech ostrých pří vyústilo ve výhrůžky, pokus o jeho zabití a roku 622 nakonec jeho útěk z Mekky do Jathribu (Mediny). To vše pro slova, která lidem sděloval.

Medina se stala základnou, odkud se Muhammad snažil nové náboženství rozšiřovat dále, včetně své rodné Mekky. K tomu muslimové použili i pokusy o ekonomickou izolaci Mekky, prováděné napadáním karavan, jež vysílala Mekka přes Medinu do Sýrie. Nešlo o způsob obživy, i když řadoví muslimové měli z kořisti, a tedy svého obohacení, radost. Šlo o způsob jak oslabit ty, kteří neměli zájem na sjednocení společnosti, jež by bylo v rozporu s udržení jejich výlučnosti.

Muhammad neměl z podobných výbojů (bez potyček se neobešly ani výpravy ve jménu islámu k okolním kmenům) radost, už pro nenásilné islámské ideje a vždy se snažil postupovat dohodou. Svědčí o tom například i poslední pokus Mekky podrobit si Medinu, kam se jejich odpadlý syn Muhammad uchýlil. Po neúspěšném obléhání Mediny roku 627 byli mekkánci nuceni se stáhnout zpět, čímž ztratili v očích Arábie poslední zbytky své dřívější prestiže a stali se relativně snadnou kořistí. Muhammad mohl zasáhnout a Mekku dobít, avšak nejspíše se chtěl vyhnout krveprolití, volil tedy cestu diplomacie (také s ohledem na fakt, že mekkánci byli klidným jednáním rovněž nakloněni).

Ne vždy se jednání podařila. Například medinský židovský kmen Banu Kurajza, který během obléhání Mediny roku 627 jednal s nepřátelskými mekkánci, stihl za jejich zradu krutý trest a nelidský trest. Muži byli popraveni a ženy a děti prodány do otroctví. (Mimořádně Muhammadovo nabádání nevěřit židům ani křesťanům bylo založeno na jeho přesvědčení, že jak židé, tak křesťané ve svých svatých písmech boží slovo přizpůsobili cílům vládnoucích vrstev. Šlo tedy o výzvu náboženskou, nikoliv lidskou.)

Doba byla drsná a lidé netrpěliví, což se projevovalo podobnými přehmaty a metodami. Bohužel jsme se od té doby příliš nepoučili a tmavé skvrny násilí se táhnou celými lidskými dějinami až do současnosti. To však nikoho neomlouvá. Nebo je násilí za určitých podmínek ospravedlnitelné?

Je násilí ospravedlnitelné?

Můj osobní názor je, že není ospravedlnitelné v žádném případě. Jsem však v situaci, kdy si „luxus“ takového černobílého názoru můžu dovolit, jelikož žiji na klidném místě, navíc v době, která má o 1400 let zkušeností více než doba Muhammadova. I jen v nedávné minulosti, za našich dědů během druhé světové války, bych se na věc ale možná díval z úplně jiného úhlu. Jinak by můj pacifistický názor mohl způsobit, že bychom dodnes každý rok oslavovali narozeniny strýčka Heidricha.

Zůstat pozorovatelem, nebo se snažit situaci změnit? Existuje nějaké obecně uznávané dobro, za něž máme právo bojovat? Kdo jej určí? A co když za něj už jen z principu bojovat nechceme? Pokud bojovat chceme, jaké můžeme použít prostředky? Co je obrana a co už útok? Kde jsou hranice? Toť věčná dilemata a civilizace v současném stavu nikdy nedospěje k jeho „rozetnutí“ – v tomto jsme se od doby Muhammadovy nepohnuli ani o píď

Zmíněné události z ranného období islámu se můžou zdát v rozporu s tezí, že pojmy islám a násilí jsou protimluvy (viz minulý článek). Nejen, že se můžou zdát v rozporu, ony v rozporu jsou. A nejde jen o události z ranného období islámu, takových příkladů najdeme v běhu staletí daleko víc. Avšak je zdrojem násilí islám?

Plodí náboženství násilí?

Nejen islám, ale všechna velká náboženství z našeho pohledu fyzicky zabíjejí. Žádné velké náboženství však nemá zabíjení ve svém programu, ba naopak, podobně jako islám, i pojmy náboženství a násilí se ve skutečnosti vzájemně vylučují. U nás je i přesto velmi rozšířený názor opačný: náboženství jsou nejhorší výmysl lidstva, protože se jeho historii táhnou jako tlustá krvavá čára z těl tisíců a miliónů nevinných obětí. Kde je pravda? A je možné se k ní vůbec dobrat? Ano. Za tří předpokladů:

- každý bude zodpovědný za všechny své činy

- budeme ochotni naslouchat, nejen zoufale vykřikovat (v lepším případě) své (zbytečně) zoufalé názory na (zdánlivě) zoufalý svět
- uvědomíme si, že jedinec není pouze nevýznamná částička, ale že může přímo a hmatatelně přispět ke zlepšení světa

Pokud budeme mít odvalu převzít plně zodpovědnost za své činy, nebudeme potřebovat žádné vedení, které by nám ukazovalo cestu, a tedy za nás rozhodovalo a potenciálně s námi manipulovalo. Budeme-li umět naslouchat, vymaníme se z bezbřehého sobectví, jež každého z nás ovládá a jež ve vlastních očích každého z nás staví přinejmenším o příčku výše než ostatní. Uvědomíme-li si, že již jen svých chováním – laskavým, tolerantním, plným lásky – na své okolí dost podstatně působíme, zjistíme, že měníme svět. Určitě máte úplně jiný pocit například z upřímně se usmívající prodavačky, než z prodavačka upřímně znužené. A nemusím jít ani k prodavačkám, stačí se obrátit do rodiny. Nejspíš dáte přednost partnerovi tolerantnímu (neboli nesobeckému a chápajícímu), před partnerem žárlivým (neboli sobeckým a majetnickým).

V čem je tedy problém? Problém je v tom, že na světě je daleko více znužených prodavaček a daleko více žárlivých partnerů. Jak to? Protože nám vládne sobectví, alibismus a strach z nicotnosti a bezvýznamnosti. Proč nám vládou? Nemáme se v životě o co opřít. Je v nás prázdnota. Snažíme se ji naplnovat, avšak pouze jednostranně. V hmotném rozvoji jsme hodně daleko, o to více jsme však zanedbali rozvoj duchovní. Plníme se hmotnými modlami, ale stále se díváme, že jsme i přesto prázdní. Proto má tak obrovský úspěch tzv. konzumní život (nic proti němu, je to přirozené stádium, které si musíme prožít, abychom na vlastní kůži zjistili co s námi udělá): stále nové a nové věci nám nedávají vydechnout, čímž se nám daří zapomenout na svou prázdnotu. Prázdnota však nezmizela, jen jsme ji přehlušili.

Kde je tedy pravda? Pravdu objevíme až zmizí prázdnota. Cest je mnoho. Cest je tolik kolik je lidí. Náboženství je mnoho. Náboženství je tolik kolik je lidí, respektive výkladů náboženství je tolik kolik je lidí. Který výklad je správný? Jsme pouze lidé, proto každý výklad je tendenční a více či méně vzdálený od univerzálního významu boha, Jsoucná nebo jak si tento fenomén pojmenujeme.

Vhled

Nejspíš mě všichni duchovní proklejí, ale dnešní stav náboženství a výše zmíněný názor o škodlivosti náboženství jsou z velké míry způsobeny právě tím, že duchovní jsou v drtivé většině „obyčejní“ lidé, tj. takoví, kterým chybí vhled, jaký měl například Ježíš. I to by však byl pouze první krok. Dokud obecně budeme lidmi v té (duševní a duchovní) podobě jako dnes, nikdy nebudeme schopni se ani přiblížit pochopení pojmu bůh, což je předstupeň k tomu, aby se náboženství stalo prostředkem k rozšiřování lásky (ne jen pouhým nástrojem k prosazování jednotlivých zájmů). A rozšíření lásky je předpokladem k tomu, abychom vybudovali harmonický svět.

Plodí tedy náboženství násilí? Ne. Ne náboženství, ale my lidé. Náboženství plodí násilí teprve v našich rukou. Náboženství je pouze nástroj. Třeba jako nůž. Nůž je sám o sobě neutrální a my jej můžeme využít buď k ukrojení chleba, nebo k zapíchnutí člověka. Náboženství je samo o sobě také neutrální, můžeme s jeho pomocí rozdávat lásku stejně jako smrt. Záleží na preferenci vykladače a „uživatele“. A preference se budou lišit, dokud všichni nedosáhneme vhledu.

Zpět k islámu

Abych se ale vrátil k islámu. Dějiny s ním spojované (schválně nepíši jeho dějiny) jsou plné krvavých epizod. Avšak činit za ně odpovědný islám je stejné, jako činit nůž zodpovědný za vraždy Jacka Rozparovače. Vždy existoval konkrétní viník, který neměl odvalu nést za své činy odpovědnost. Zaštitil se proto islámem, ukázal prstem na boha a my mu to spolkli i s navijákem. Je to pro nás jednodušší, protože nemusíme přemýšlet, nemusíme rozlišovat, svět se krásně rozpadne na černé a bílé.

Muhammada můžeme považovat za samozvance, kterých na světě běhalo, běhá a bude běhat spousty, to je však spíše otázka víry/nevíry. V každém případě našel řešení krize tehdejší arabské společnosti, které se ukázalo daleko univerzálnější a jímž dnes žije pětina zeměkoule. Od té doby byl islám mnohokrát zneužit a ještě zneužit bude. O tom není pochyb. Stejně jako ještě mnohokrát bude zneužit nůž. O tom také není pochyb.

Co tedy s tím? Začneme každý od sebe. Snažme se být zodpovědní za všechny své činy, buďme ochotni naslouchat a uvědomme si, že každý z nás má sílu a možnost projasnit svět.

2. část – NAŽIVO MEZI MUSLIMY

Čím více nás media zahrnují lavinou informací, tím méně jim věříme. Víme, že dnes se dá zfalšovat vše, a že neexistuje způsob jak se dostat k jádru věci. Kromě jediné výjimky – osobní zkušenosti. Pro takovou osobní zkušenost jsme se vydali přímo do jednoho z ohnisek pozornosti celého světa, na Blízký východ.

No jo, jak ale poznám, že tyhle řádky nejsou jen variace na onu lavinu nedůvěryhodných informací, můžete se ptát. To nepoznáte. Protože nic nenahradí osobní zkušenost. Z mého hlediska je však právě toto osobní zkušenost. „Naživo mezi muslimy“ je zkráceným záznamem naší cesty po Libanonu, Sýrii a Jordánsku v roce 2002.

Libanonský fénix povstává z popela

Těsně po půlnoci přistáváme na Beirut International Airport. Do centra sice není daleko, ale raději volíme dospat na letišti a vyrazit brzy ráno. Drahé taxíky pro nás totiž nejsou způsob dopravy...

Lidé

Se svým povídáním musím začít u lidí. Ranní Bejrút nás sice přivítal úporným vlhkem, ale také skvělými lidmi. Všechny ty přátelské, usměvavé a vždy nápomocné tváře jen potvrdily mou minulou zkušenost z Blízkého východu. Trochu bloudíme po městě. Ptáme se na cestu a jeden řidič mikrobuse nás, jen tak, dvakrát (Bejrút je malý :) zadarmo svezl a ukazuje nám, kudy dojít na autobusové nádraží.

Z každé strany slyšíme anglicky „Welcome“. Hlavně na trzích, kde je život přeci jen o dost pomalejší, než na ulicích. Překvapuje mě relativní liberálnost ve stylu oblékání. Obzvlášť v Bejrútu jsou to „orgie“ krátkých sukni, odhalených ramen a vypnutých podprsenek. Libanon je mix muslimů a křesťanů, což má určitě velký vliv. Nebo možná není islám jako islám. Nezdědka vedle sebe jde několik kamarádek, z nichž část je od hlavy až po paty zahalená a část od hlavy až po paty odhalená.

V Tripoli (arabsky trablus, samozřejmě psáno pozpátku sulbrat<<), asi 80 km severně od Bejrútu, je už situace trochu jiná. Ženy se více zahalují, ale na Blízký východ je to stále velmi nadstandardní situace. V Tripoli bydlíme v malinkém pensionu. No, on je to vlastně jen větší byt zastrčený ve špinavé uličce, kam by se člověk v noci neodvážil). Haddadovi jsou křesťané a oproti ulici je jejich byt oázou čistoty a klidu. Čajík s cukrem a úsměv. To je co tady podávají! Jejich babička mi, když jsem si v umyvadle pral špinavé oblečení mýdlem, podstrčila lavor s pracím práškem, abych to měl jednodušší. Zlaté duše.

Válka

V Bejrútu jsou stále místa, kde je poznat, že tudy prošla občanská válka. Trvala 15 let a skončila teprve roku 1992. Obzvlášť kolem tzv. Zelené linie, jež v té době rozdělovala město na znesvářené křesťanské a muslimské poloviny. Ruiny domů s obrovskými dírami po granátech, zdi poseté dírkami a dírami od kulek. Celá střední část Bejrútu byla zničena. Proto ji po válce buldozery srovnaly se zemí a dnes se na ní staví. Většinou vysoké obytné domy. Jsou moderní, ale pěkné, na fasády se nebojí používat pastelové barvy. Na Libanonu je těch 10 let od války vidět. Přímořská městečka jsou příjemná až romantická, pláže plné (i když stále jen místních), a na některých místech Bejrútu se cítíme jako v Paříži. Což je podporováno i bagetami, jež se tu dají koupit. A právě bagety mě přivádí k jazyku.

Jazyk

Především jsem překvapen, jak dobře se dá v Libanonu dorozumět anglicky. Libanon si pro sebe dříve zabrali Francouzi, což je stále znát. Oficiální řeč je sice arabština, ale pokud někde visí jméno instituce nebo ulice v latině, je vždy francouzsky. Základní obraty a číslovky v angličtině však ovládá hodně lidí, takže domlouvat ceny je možná i v angličtině, i když musíme trénovat arabštinu, protože v Sýrii už to bude jiné. Arabština vypadá na první pohled složitě. Především kvůli nezvyklému písmu a psaní zprava doleva. To je však paradoxně na celé arabštině to nejjednodušší, potíže začínají teprve s gramatikou atd.

Máme s sebou brožurku se základy arabštiny a jsem rad, že v ní jsou i texty psané arabsky. Přepis výslovnosti do latinky je totiž vždy problematický, proto si raději větu nejprve přečtu arabsky a pak teprve mluvím. Kromě absence samohlásek v drtivé většině psaného textu je zajímavé, že arabština nemá některá písmena. Například P, O nebo E. V psané arabštině je nahrazují jinými (P > B, O > U, E > I). Podobně jako v ruštině i v arabštině jsou anglické názvy

přepisovány foneticky. Například Pepsi je bibsi (v arabštině psáno isbib<<), McDonald's je makdunaldz (zdlanudkam<<), Coca Cola je kuka kula (aluk akuk<<).

Jídlo

Faláfel, kofta, tahini, khobz. Vše zní exoticky, avšak jde o tu nejobyčejnější stravu, kterou denně Libanonci jedí. A my se řídíme podle nich. Faláfel, kofta a tahini se dají sehnat i u nás. *Faláfel* jsou smažené karbanátky z cizrny a koření, jež se rozmačkají na chlebovou placku (*khobz*), k tomu přidají *tahini* (řidká pomazánka ze sezamu), petržel, rajče, občas čili (moc se ale nevytáhli, pálí jen málo), zabalí a máme skvělý oběd. To všechno za 20 korun. *Kofta* je podobná faláfelu, jen místo karbanátku je v ní maso, většinou jehněčí. Nemusím nejspíš zmiňovat hromady všelijakého ovoce, z nějž tu dělají skvělé ovocné šťávy. Chutná nám i Almaza, místní pivo. Má kolem 4 % alkoholu a jeho jediná nevýhoda je, že 0,3 l stojí 20 korun. Proto si ho dáváme jen velmi občas. Ještě jsme se nedostali k araku, místnímu anýzovému alkoholu.

Malý, ale rozmanitý

Kam se v Libanonu vypravit? Na jihu nás okouzilo male město Sidon (adias<<) se skvělým, téměř středověkým trhem (alespoň co do šíře uliček). Krásný pohled na zapadající slunce nad Středozemním mořem, datle, libanonské sladkosti... no pohoda. Krátce jsme pobyli v Bejrútu, kromě odhalených muslimek :), spousty aut a nových domů tam není nic moc k vidění.

Do přístavu Tripoli na severu země jsme se dostali přes Byblos (liabžd<<), „zruinované“ (naštěstí už ve středověku) město s masivní pevností, starým trhem a několika písečnými plážemi. V Tripoli jsme si užili prvního arabského trhu ve velkém stylu. Libanon je ale přeci jen rozvinutější než třeba sousední Sýrie (a to i přes vleklou občanskou válku), takže chaos na trhu je trochu menší, všude plno západního zboží, zkrátka jako by tu nikdy žádná válka nebyla.

Sýrie na té hloupé libanonské válce taky pěkně vydělala, protože během ní se do Libanonu nastěhovala syrská armáda... a od té doby neodešla. Libanon a Sýrie dokonce nemají ve svých hlavních městech navzájem diplomatické zastoupení, protože Sýrie považuje Libanon za jakousi svou součást. Také proto je na východě země mnoho syrských vojenských kontrol.

Jedním z nejpříjemnějších míst pro nás bylo posvátné údolí Kadiša. Jednak se nad ním, ve výšce asi 2000 m n. m., rozkládají cedrové lesy (cedr je symbol Libanonu, známý například z libanonské vlajky). Hlavně je v něm ale spousta nádherných křesťanských klášterů a poustev, vysekaných vysoko ve skalách. Jako poutníci jsme v jednom klášteře přespali (a k večeři dostali oooooobrovskou mísu ovoce). Musel jsem použít španělštinu, protože to byla jediná společná řeč, kterou jsme s páterem Kamalem dali dohromady.

V Baalbeku, asi nejvýznamnější libanonské starověké památce, jsme zase použili ruštinu. To když nás večer hned po příjezdu na ulici odchytila kanadská Libanonka Suheila. S ní jsme sice mluvili anglicky, ale s jejím bratrem Muhammadem, u nějž byla v Baalbeku na návštěvě, jsme mluvili... rusky. Studoval 8 let v Moskvě. Člověk opravdu nikdy neví, kdy bude co potřebovat. Cela rodina nás zahrnula péčí, o které se nám ani nesnilo. Vůbec se nám nechtělo pryč, ale to už jsme museli do Sýrie.

Sýrie – země 10 miliónů teroristů

Onoho klidného pátečního podvečera, kdy jsme na prašné libanonsko-syrské hranici nasedli do první syrské dodávky, jsme ihned dostali pozvání k domorodcům. Mířili jsme dále na sever, takže jsme nemohli přijmout. Bylo to však naposledy, kdy jsme odmítli. Syrská pohostinnost nás ale přivítala přesně taková, jakou jsem ji před deseti lety opouštěl.

Změny

Co se za těch deset let, kdy jsem Sýrii navštívil naposled, změnilo? Především prezident. Dlouholetý syrský prezident Háfiz Assad před dvěma lety zemřel, místo něj nastoupil jeho mladší syn Bašir (jak už to v podobných totalitních zemích bývá). Nezdá se však, že by byl výrazně osvícenější.

Země je ekonomicky stále velmi uzavřená, mnoho věcí se tu vyrábí tak, že se okopírují cizí výrobky a začnou se vyrábět místně (jídlo, prací prášky, oblečení atd.). Na druhou stranu uvidíte na syrských silnicích spousta škodovek, především pick-upy felicie, nějaké octavie a dokonce i fobii se občas mihne ve vašem zorném poli. Čechy tady bohužel znají i jako výrobce zbraní.

Také autobusy se podstatně zlepšili. Staré rozpadlé rachotiny v Sýrii sice stále ještě jezdí, ale přibyla volba v podobě nových klimatizovaných autobusů. Možná kvůli nim zmodernizovali i silnice, protože jejich stav je s minulostí nesrovnatelný.

Vrzající akvadukt

Prvních pár dní jsme strávili v příjemném městě Hama (hamah<<). Spali jsme na střeše hotelu, protože spaní na střeše je tu nejpříjemnější forma trávení noci. V místnostech je vždy příliš velké vedro na to, abychom za možnost propotit prostěradlo dávali dvoj nebo trojnásobek ceny matrace na střeše.

Hama nám sloužila jako základna k prozkoumání jejího zajímavého okolí, ale i město samotné město má cestovatelům noc nabídnout. Pomínu-li skvělé lidi (dají-li se vůbec pomínout), pak je to především starý zavlažovací systém, hnaný velkými dřevěnými koly do kamenných akvaduktů, jež v létě vrzají Hamou každou denní či noční hodinu. Většina Sýrie je poměrně vyprahlá, takže umělé zavlažování je důležité dodnes, jak jsme se později i přesvědčili u Eufratu.

Sýrie leží v biblické oblasti, proto také není divu, že se stala svědky smutně proslulých křížáckých tažení. Křížáci zde postavili řetěz kamenných hradů, sahající od přes dnešní Sýrii a Libanon do Izraele. V Sýrii je křížáckých hradů spousta, asi nejzachovalejší z nich je však Qala'at al-Hosn (Krák des Chevaliers).

Stopování k včelím úlům

Sýrie je plná všelijakých dalších ruin, ty však nejsou tak zajímavé jako místní lidé. Kousek za Hamou jsme se stopem (žádná veřejná doprava) dostali do male vesnický S'rudž (ždurs<<). Lide tu dodnes žijí ve hliněných domech podobných včelím úlům. Hliněné „úly“ skvěle drží teplo v zimě a chlad v létě, jak jsme se přesvědčili. Pomocí rukou, nohou a slovníku jsme popovídali s Fatimou, pani domu a matkou bezpočetné řady dětí, jak tu je zvykem.

Ještě ke stopu. V Sýrii se stopuje dobře, obzvlášť v odlehlých oblastech, kde nejedí veřejná doprava. Auto má málokdo, proto je tu v tomto ohledu velká solidarita. Cizince mají navíc rádi, takže jsme při našich stopách nemuseli čekat nikdy víc než 10 minut.

Na svatbě

Jakmile jsme se z Hamy vydali vstříc novým ruinám, byli jsme opět „odchyceni“ pohostinným Syřanem. To už jsme za sebou měli další stop k jednomu z takzvaných „mrtvých měst“ na půl cesty mezi městy Hama a Aleppo. „Mrtvá města“ jsou fascinující, ale kameny Syřany moc neberou, takže je vidí jen jako zajímavost pro cizí turisty. Ti ale mají většinou dost peněz na to, aby si najali auto, proto k „mrtvým městům“ opět nejedí žádná veřejná doprava. V Sýrii to ale, jak vidíte, vůbec nevádí.

V Serjille (čti [serdžile]), jak se jmenuje asi nejzachovalejší „mrtvé město“, je spousta téměř kompletních budov Hostinec, vily, veřejné lázně, vše je staré asi tak 1500 let, ale jsou v daleko lepším stavu než některé budovy po nedávné občanské válce v Bejrútu. Těchto měst je tu 600 a byly všechny z neznámých důvodů opuštěny. Proto „mrtvá města“.

Ahmed, onen pohostinný Syřan, nám nejprve nabídnul, že nás svezou na nejbližší křižovatku. Pak že nám ukáže další „mrtvé město“. Pak jestli se nechceme zastavit na čaj, pak jestli nechceme přenocovat... až jsme nakonec zůstali i celý následující den. Nebyli jsme v žádném velkém městě, ale malém místě zvaném al-Bara (pojmenované po jednom z „mrtvých měst“). Nezkažené turisty nám umožnilo celkem dobře se podívat na Sýrii z té obyčejné stránky. I když jen na velmi krátkou dobu. Ahmed sice je Syřan, ale pracuje pro naftařskou společnost v Šardže (jeden ze Spojených arabských emirátů). Bylo to vidět i na jeho autě, které jsme stopli. Poslední model BMW se do syrské pouště moc nehodil, nám to ale nevadilo :).

Ahmed moc nemluvil anglicky (avšak dost na to, aby nás pozval domu :), ale ujal se nás jeho švagr, 25letý Muhammad, učitel angličtiny (jaká to náhoda). Ten nás večer odtáhl na svatební oslavu, která se ve vesnici (opět nejspíš náhodou) konala. Protančili, prokoukali a projedli jsme asi 4 hodiny. Hodně zajímavý zážitek bylo vidět všechny ty vážené pány v kufijích (šatek, který nosí starší muži na hlavách, zatížený dvojitou obručí, však to určitě znáte) křepčit jako malé děti. A to všechno přímo na ulici, kde se oslava konala!

Muhammad nás moc nechtěl pustit, proto jsme s ním druhý den zůstali podívat se na trh. Pak už ale byl čas na oběd, a pak na siestu atd... zkratka odjžděli jsme asi v pět odpoledne. Původně jsme chtěli také odjet v pět odpoledne, ale... o den dříve.

K Iráku

Po al-Bara nás čekalo Aleppo (balah<<). Na rozdíl od pobytu před deseti léty se nám tam ale moc nelíbilo. Velké město s rozsáhlým Starým městem, moc pěkným trhem (asi nejatraktivnějším v celé Sýrii, protože slouží především potřebám místních a ne domorodců), ale lidmi, kteří už příliš evropsky spěchají a jsou víc odtažití. Proto jsme se raději vydali na východ, směrem k irácké hranici.

Na východě Sýrie hraje hlavní roli reka Eufrat (taruf-la<<). Jakmile vyjedete z Aleppa, ocitnete se v poušti, která končí teprve si 5 km před příjezdem k veletoku. Eufrat se Sýrií (a pak dal Irákem) táhne jako zelená stuha, dávající jinak pusté poušti život. Mile nás překvapilo malé město Deir ez-Zor (ruz-ze ried la<<), o kterém bychom vůbec neřekli, že je uprostřed pouště. Ulice, obzvláště promenáda kolem Eufratu, ožívají nejvíc v noci, kdy se domorodci vydávají na procházky a nakupovat na trh podél řeky. Lidí z nás měli takovou radost, že u jednoho stánku, kde pekli čerstvý chleba prodávali faláfel, jsme dostali faláfel zadarmo. Jenom tak, pro radost.

Deir je asi 100 km od Iráku, ale viditelný vliv tu vidět není. Jen občas projede nějaký irácký taxík (jsou to celkem velká a nova, ale hlavně americká auta :), zbarvený bílo-oranžově.

Podél Eufratu jsme se dostali asi na 30 km od Iráku, k ruinám města Dura Europos. Ruiny samotné mi však nepřišly tak důležité jako jejich skvělé umístění na útesu asi 50 metrů nad Eufratem. Mohli jsme přehlédnout celý ten široký pás políček až na obzor, kde vliv vody slábl a opět začínala poušť. U Dura Europos nás vysadil malý mikrobus a jakmile odjel, ocitli jsme se úplně sami uprostřed pouště. Docela zajímavý pocit, obzvláště když si uvědomím, že tu před asi 2300 lety kvetlo velké město. Zpátky jsme stopli nákladňák, který nás odvezl až do Deiru.

V Údolí hrobek

Před Damaškem jsme se zastavili ještě Palmyře (romdat<<), poměrně velké oáze v poušti. Palmyra je turistická atrakce Sýrie číslo jedna, což bylo vidět i na velkém počtu turistů. Ruiny jsou to pěkné, včetně Údolí hrobek, plného starých věžovitých hrobek. V jedné jsme našli i kosti, ale podezírám Syřany, že do ní nasypali kosti od kuřat, aby měli turisté pocit větší autentičnosti.

Při návštěvě Palmyry se vyplatí trochu si zahekat při výstupu na kopec s mohutným hradem Maan (naam nbi ta'alaq<<), tyčícím se nad ruinami. Nebo se k němu svést rikšou. Pohled na prodlužující se stíny, jež vrhají antické sloupy, na medovou barvu, jež celé okolí pomalu dostává a na rozlehlou oázu s tisíci datlových palem, stojí rozhodně za to.

Damašek

Při odjezdu z Palmyry jsme stopli starý autobus ze Saudské Arábie, který nás dovezl až do Damašku. Nakonec jsme sice platili, ale za cenu běžného autobusu jsme si mohli popovídat a měli celý bus jen pro sebe.

Město mnoha krásných mešit, Internet a i spousty odhalených žen. To je Damašek. V Sýrii žije velké množství křesťanů a v samotném damašském Starém městě je křesťanská čtvrť, kde chodí ženy v kratších sukničích a bez rukávů. Jinak je

Sýrie o dost „zahalenější“ než Libanon. Jen se to v ní hemží ženami v černých šatech, z nichž některé mají přes obličej i černý šátek.

Poseděli jsme v příjemné dýmárně, obdobou našich hospod, kam muži (nikdy ne ženy) chodí za čajem, kávou, *nargilou* (vodní dýmka), či partičkou karet; prohodili skrz na skrz damašský bazar se všemi jeho vůněmi, tvářemi a chutěmi; odpočinuli si v mešitách a samozřejmě se inspirovali skvělou blízkovýchodní kuchyní. Teprve pak jsme se vydali dál na jih. Do Jordánska

Pouštemi Jordánska

Pokud Sýrie byla hlavně o lidech, Jordánsko je spíš o památkách. Ne že by v Sýrii žádné nebyly, ale Syřané je svou pohostinností hravě zastínil. Jordánsko je ekonomicky vyspělejší, a proto i víc zaměřené na turisty. Pozvání na čaj nebo kávu (výbornou, s kardamonem) jsou stále častá, ale více už jde o součást lákání zákazníka. Dnes je to o to horší, že turistů od loňského září podstatně ubylo (jedni říkají, že jich je 30 %, jiní říkají jen 10 %), a o zbytek se svádí tvrdý boj. Jordánsko má turistům co nabídnout, ale má smůlu. Ač je už skoro 50 let relativně stabilní a jednou z nejbezpečnějších zemí regionu, sousedé typu Izrael nebo Irák vždy dokáží turisty od cesty do Jordánska úspěšně odradit.

Beduíni

Ke klasickým památkám této biblické oblasti, jako jsou všelijaké ruiny, patří především poušť a vše, co s ní souvisí. Před 50 lety bylo Jordánsko zemí pouhých několika set tisíc chudých Beduíňů (dnes má asi 5 miliónů obyvatel), což se dodnes odráží v charakteru země. S Beduíny se tu potkáváte na každém kroku, jen málokdy poznáte, že jde o Beduíny. Většina už nekočuje, spíše se usadili a živí se zemědělstvím. Těch pár kočujících se pohybuje například v oblasti Wádi Rum, jedné z nejhezčích pouštních scenérií, co jsem kdy viděl. Vysoké načervenalé skály čnící z písku, větrem ohlodané do bizarních homolů, věží či kopců. A co teprve noc v „million-star hotelu“, jak Beduíni romanticky pouští říkají! Ta opravdu stojí za to. Zidane, Beduín z kmene Zalabija, v jehož kempu jsme byli, se snažil nám ji zpřístupnit i hraním na místní jednostrannou loutnu. Tak čistou oblohu jsme už dlouho neviděli. Jen jordánská Aqaba a izraelský Eilat, 50 km vzdálená letoviště na břehu Rudého moře, mírně rušila temnotu na západním obzoru.

Skalní město Petra

V jižní poušti se nachází i jordánská turistická atrakce číslo jedna – nabatejské skalní město Petra (artab-la<<). V krátkosti se dá dost těžce popsat, tak snad jen, že jde o skalní kaňony a údolí, ve kterých před asi 1300 lety prosperovalo rozsáhlé město. Z velké části bylo vysekáno do skal. Červených, žlutých, černých ale i doslova duhových. Na Petře je asi nejmíc vidět odliv turistů. V minulosti jich tudy každý den prošlo asi 2000, dnes je to jen desetina.

Právě Petra a Wádi Rum, dvě nejzajímavější místa v Jordánsku, ukazují mírnou schizofrenii země ve vztahu k turismu. Obtížná doprava do nich totiž zdaleka neodpovídá jejich významu. Jako by byly myšleny hlavně pro bohaté turisty, kteří mají vše předplacené, a tudíž se takovou maličkovitostí jako např. přepravou z Ammánu do Wádi Rum nemusejí zabývat. Jenže dnes se to obrací proti Jordáncům. Většina návštěvníků jsou nezávislí cestovatelé, protože bohatí turisté se bojí. Ke strachu sice není žádný důvod, ale lidé, kteří tráví většinu času před televizí, už jsou [ ] objektivními [ ] zprávami z Blízkého východu zkrátka zhyponizováni.

Pouštní hrady, ropa a Irák

Další dopravní utrpení je dostat se do východní pouště, směrem k Saúdské Arábii a Iráku. Abychom mohli navštívit zajímavé hrady (někdo říká paláce) uprostřed pouště, museli jsme stopovat. Nejezdí tam žádná hromadná doprava. Stop našťastí opět není problém. Jordánští vojáci, tirák na cestě z Bahrajnu nebo děda vracující se ve starém pick-upu z trhu. Ti všichni nám ochotně zastavili. Vidět ony příjemné budovy, osamocené v poušti, je zážitek sám o sobě. Škoda, že jsme v nich nemohli přenocovat, to by určitě bylo stejně nezapomenutelné jako u Zidana.

Veřejná doprava po odlehlejších silnicích východního Jordánska, zato se po nich šine jedna cisterna za druhou. Stovky cisteren s iráckou ropou, jedna za druhou. Jejich počty jsou prostě nepředstavitelné. V letadle na zpáteční cestě do Čech jsem si pak přečetl, že několik španělských firem podepsalo smlouvy na odkup ropy v množství 12 miliónů barelů denně.

Mrtvé moře

Jordánsko je jednou ze dvou zemí, kde se dá navštívit Mrtvé moře. Nejhlubší proláklina na světě není mořem ani rozlohou, ani životem, ale názvem moře je na ní to nejméně neobvyklé. Asi 30% roztok soli je tak hustý, že neumožňuje plavání, ale pouze jakési nadnášení. Zkrátka se nemůžete utopit, maximálně udusit. Klima kolem Mrtvého moře je jedno z nejteplejších v Jordánsku. Výjimečné je ještě v dalším ohledu. Spolu s letovištěm Araba (na břehu Rudého moře) je to jediné místo, kde se lidé můžou koupat v plavkách.

Peníze za všechny peníze

Míst, která jsme v Jordánsku projeli, je daleko víc, pro popis všeho by se však tohle povídání stalo příliš dlouhé. Proto už se zmíním jen o jedné věci – místních penězích, protože ty jsou opravdu záležitostí pro kouzelníky.

Jordánský dinár (mimochodem stabilní a už léta nominálně silnější než dolar – asi 45 Kč za dinár) se dělí na 1000 filsů, přičemž 10 filsů je zároveň 1 piastr. Někdy se piastru říká kirš a většinou vám prodávající neřekne, v jaké jednotce je jeho cena (v takovém případě si můžete vybrat z dináru, filsu, piastru nebo kirše :). Naštěstí se to po krátké době dá celkem vydedukovat. Trochu nepříjemné však je, že vše menší než dinár jsou mince, přičemž jde zároveň o nejpoužívanější peníze. Moje peněženka je proto pořád naditá a zároveň už se z těch množství mincí začíná pomalu trhat. Fikané je, že suverénně nejmenší mince je 1 dinár, největší starý půldinár. Nový půldinár je o něco větší, ale zase ne dostatečně, aby se dal bezpečně rozlišit od čtvrtdináru. V oběhu jsou i mince 50 filsů a 5 piastrů, jež jsou stejně velké, mají stejnou hodnotu, ale podle číslic ne. Hodnoty na mincích jsou pouze v arabštině, anglicky jsou napsané jen slovy (o velikosti asi tak dva milimetry). Taky jsme narazili na mini-mince 25 filsů (a nově 2 1/2 piastru!), které se téměř nepoužívají, ale dá se za ně koupit třeba jedna chlebová placka.

Konec

Ammán, sobota večer. Náš poslední den na Blízkém východě. Sledujeme zpravodajství katarské televize Al Jazira, která se po loňském září stala jakousi arabskou CNN. Nejde o žádné amatéry a od CNN se odlišují snad jen tím, že jsou menšími herci. Z nějakého důvodu mají docela dobré napojení na Al Kájda, s jejichž dvěma veliteli se asi před dvěma týdny jeden z jejich zpravodajů sešel v pákistánském Karáčí. Propaganda funguje na obou stranách – arabské i naší. Většina lidí na Blízkém východě je z medií krmena předžvýkanými, do účelové podoby upravenými informacemi. Slyší stejné polopravdy jako my. A jsou stejně zmatení jako my. V dnešním světě už nezbyvá než věřit jen sobě.

DALŠÍ INFO KE STAŽENÍ

Z eCest (<http://eCesty.cz>) si můžete stáhnout také deníky z těchto cest:

Název	Rok	Země
Střípky z Izraele	1990	Izrael
Skandinávie	1991	Finsko, Norsko, Švédsko, Dánsko
Stopem do Paříže	1992	Francie
Blízký východ	1992	Turecko, Kypr, Sýrie, Jordánsko
Západní Afrika	1993-4	Ghana, Pobřeží slonoviny, Mali, Burkina Faso, Togo, Benin
Střední východ roku 1374 AH	1995	Turecko, Írán, Pákistán
Pobaltí	1997	Litva, Lotyšsko, Estonsko, Rusko
Cesta kolem světa - I. až IV. díl - Příloha I: Statistika aneb kolik stojí cesta kolem světa? - Příloha II: E-mailové zprávy	1998-9	Bělorusko, Rusko, Kazakstán, Čína, Pákistán, Indie, Nepál, Bangladéš, Thajsko, Malajsie, Singapur, Indonésie, Austrálie, Francouzská Polynésie, Chile, Bolívie, Peru
Blízký východ	2002	Libanon, Sýrie, Jordánsko
Afghánistán	2004	Afghánistán, Pákistán, Spojené arabské emiráty